



Broj: 03/10-50-18-43-8/21
Sarajevo, 05.6.2021.

Istraživanje broj: 334
Vrsta istraživanja: PO, KOMP

PROSJEČNO VRIJEME POTREBNO ZA RJEŠAVANJE PREDMETA U SUDOVIMA

Istraživanje je namijenjeno poslanicima i delegatima, koji mogu postaviti dodatna pitanja, sugestije i komentare na email adresu: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Javnost Bosne i Hercegovine može komentirati radove, ali Istraživački sektor nema mogućnost da odgovara na komentare i diskutira o istraživanju.

Informacije navedene u sadržaju istraživanja važeće su u trenutku pripreme istraživanja i one se ne ažuriraju nakon objave istraživanja.

Istraživanje ne odražava zvaničan stav Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (PSBiH).

PROSJEČNO VRIJEME POTREBNO ZA RJEŠAVANJE PREDMETA U SUDOVIMA

Uvod

U radu su, prema zahtjevu naručioca, iz dostupnih dokumenata preuzeti podaci o prosječnom vremenu potrebnom za rješavanje predmeta u sudovima u prvostepenim postupcima u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Crnoj Gori i Srbiji. Većina preuzetih podataka dobivena je korištenjem formula iz Smjernica SATURN za upravljanje vremenom u sudovima,¹ čije izmjene je usvojila Evropska komisija Vijeća Evrope za efikasnost pravosuđa (CEPEJ) 2018. godine. Formula za prosječno vrijeme potrebno za rješavanje predmeta je: (neriješeni predmeti 31.12./riješeni predmeti) X 365, kao što je objašnjeno na slici niže:

■ Disposition Time (DT) is the theoretical time necessary for a pending case to be resolved, taking into consideration the current pace of work. The resulting indicator should not be taken as an actual calculation of the average value. Actual average times needed for case resolution would need to derive from judicial case management ICT systems.

$$DT = \frac{\text{Pending cases on December 31st}}{\text{Resolved cases}} \times 365$$

Izvor: Izvještaj o ocjeni evropskih pravosudnih sistema 2020, CEPEJ, Dio 1, septembar 2020., str. 108

U svrhu ocjenjivanja efikasnosti određenog pravosudnog sistema Evropska komisija Vijeća Evrope za efikasnost pravosuđa (CEPEJ), između ostalog, analizira dva indikatora u kombinaciji - prosječno vrijeme rješavanja (DT) i stepen rješavanja (CR), i prati njihov napredak tokom određenog perioda.

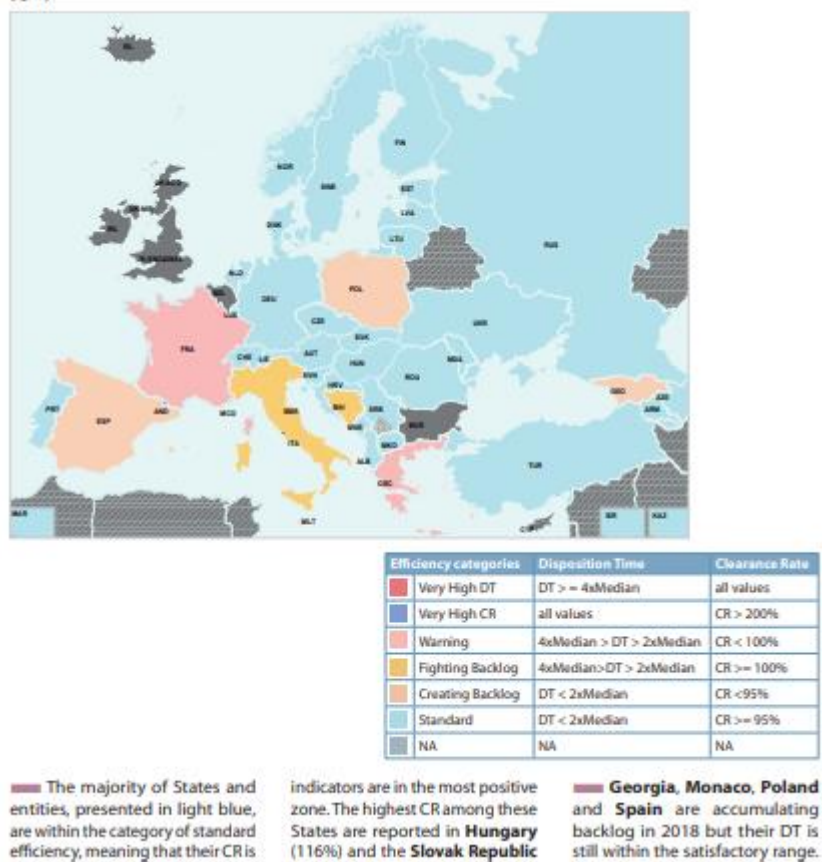
U izvještaju iz 2020. godine,² u kojem su korišteni podaci iz 2018. godine, CEPEJ navodi da Italija i Bosna i Hercegovina rješavaju zastarjele građanske i privredne predmete, ali je prosječno vrijeme potrebno za rješavanje aktuelnih građanskih i privrednih prvostepenih predmeta 527 dana u Italiji, a 483 dana u Bosni i Hercegovini. Također navodi da je Bosna i Hercegovina u periodu 2010 – 2018 postigla napredak u stepenu rješavanja (CR) i prosječnom vremenu (DT) potrebnom za rješavanje ove vrste predmeta. U rješavanju upravnih prvostepenih predmeta Bosna i Hercegovina je, s 393 dana u 2018. godini, među državama u kojima ima zastarjelih predmeta, ali uspijevaju postići prihvatljivo prosječno vrijeme rješavanja aktuelnih predmeta (Austrija, Češka Republika, Gruzija, Litvanija i Slovenija). Hrvatska i Sjeverna Makedonija značajno su napredovale u prosječnom vremenu potrebnom za rješavanje prvostepenih upravnih predmeta: s 825 dana u 2010. godini na 197 dana u 2018. u Hrvatskoj, te s 797 na 281 dan u Sjevernoj Makedoniji u istom periodu, dok je u Portugalu i Srbiji prosječno vrijeme rješavanja ove vrste predmeta bilo 928, odnosno 745 dana u 2018. godini. Kao zanimljivi primjeri navedeni su uvođenje nagrade za najveći napredak u smanjenju broja zastarjelih predmeta i nagrade za najveći napredak u broju riješenih predmeta po sudiji - u Srbiji, te usvajanje smjernica za usklađenu primjenu pravila parničnog postupka u Općinskom sudu Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

¹ <https://rm.coe.int/cepej-2018-20-e-cepej-saturn-guidelines-time-management-3rd-revision/16808ff3ee> (datum pristupa 02.6.2021.)

² Izvještaj o ocjeni evropskih pravosudnih sistema 2020, CEPEJ, Dio 1, septembar 2020., str. 113, 117, 119, 120 <https://rm.coe.int/evaluation-report-part-1-english/16809fc058> (datum pristupa 02.6.2021.)

Slika: Stepen rješavanja i prosječno vrijeme rješavanja građanskih i privrednih prvostepenih predmeta u 2018. godini. Izvještaj o ocjeni evropskih pravosudnih sistema 2020, CEPEJ, Dio 1, septembar 2020., str. 113

Map 5.8 Clearance Rate vs Disposition Time for civil and commercial litigious cases at first instance in 2018 (Q91)



Dužina sudskih postupaka u Bosni i Hercegovini

Iz relevantnih izvještaja koji su korišteni u ovom istraživanju može se zaključiti da sudski postupci u Bosni i Hercegovini traju predugo i da su zbog toga u prethodnim godinama sudovi utvrdili brojna kršenja prava na suđenje u razumnom roku koji garantiraju Ustav Bosne i Hercegovine (član II/3) i Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (član 6.). Kršenje ovog prava je, prema zaključku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, „dio sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa“. Konkretni podaci koji se odnose na navedeno su sljedeći:

- ukupan broj neriješenih predmeta na sudovima u našoj zemlji iznosi 2,2 miliona, a od tog broja 1,9 miliona su predmeti o neplaćenim računima za komunalne usluge (podaci za 2019.);
- dužina trajanja sudskih postupaka je 418 dana, a stopa rješavanja predmeta 103% (podaci za 2019.);
- u predmetima visoke korupcije koji su okončani pravosnažnom presudom dužina trajanja postupaka je 1351 dan, što je 4,5 puta duže od optimalnog roka od 298 dana koji je odredio VSTV BiH za završetak prvostepenog i žalbenog postupka (podatak za 2019.);
- za predmete korupcije srednjeg nivoa od optužnice do konačne pravosnažne presude prosječna dužina trajanja postupka je 939 dana (podatak za 2019.);
- broj predmeta ratnih zločina postepeno se smanjuje, međutim procesuiranje ovih predmeta, posebno onih najsloženijih, i dalje je u ozbiljnom zaostatku (podatak za 2020.);

- parnični postupci u našoj državi su „mukotrpn, složeni i formalistički te predugo traju“;
- pandemija uzrokovana virusom COVID-19 se negativno odrazila na broj riješenih predmeta i na dužinu trajanja postupaka pred sudovima u Bosni i Hercegovini u 2020. godini;
- ukupan broj neriješenih predmeta u 2020. godini povećan je za 5,2% u odnosu na raniji period. (*Detaljnije u nastavku istraživanja.*)

Pravo na suđenje u razumnom roku propisano je članom 6. stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda:

<p><u>Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda</u> Član 6. stav 1.</p>	<p>„Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]</p>
---	---

Kad je u pitanju pravo na suđenje u razumnom roku treba imati u vidu i dodatno objašnjenje pravnih stručnjaka: „Prekoračenje rokova u unutrašnjem pravu ne mora nužno značiti i kršenje čl. 6 Konvencije, što u praksi često izaziva zamjenu teza. U vezi sa tim, kriterijumi kojima se Ustavni sud BiH redovno vodi(o) prilikom odlučivanja u svakom pojedinačnom slučaju ove vrste jesu: složenost predmeta, ponašanje strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti i značaj koji konkretna pravna stvar ima za apelanta. Riječ je o kriterijumima preuzetim iz prakse ESLJP – *Evropskog suda za ljudska prava*.“³ Među presudama koje je Evropski sud za ljudska prava donio protiv Bosne i Hercegovine najveći broj se odnosi na kršenje člana 6. zbog neopravdano dugog trajanja sudskih postupaka.⁴

Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Ustavni sud je do sada donio veliki broj odluka u kojima je utvrdio da domaći sudovi, u parničnim i izvršnim postupcima, nisu donijeli odluku u razumnom roku. Slikovit je primjer Odluke o meritumu iz 2017. u predmetu "Gabriela Banović i drugi"⁵, u kojoj je Sud naveo da je tako dugo trajanje sudskih postupaka posljedica „sistemskih nedostataka u organizaciji pravosuđa“ i zaključio da je u svim postupcima iz apelacija koje su predmet ove odluke „došlo do kršenja prava na pravično suđenje u razumnom roku ... budući da je u svakom pojedinačnom slučaju dužina postupka bila pretjerano duga, za šta sudovi nisu dali razumno i logično objašnjenje“. Ustavni sud je smatrao da „postoji sistemsko kršenje“ prava na pravično suđenje u razumnom roku pred redovnim sudovima. Važno je napomenuti da su postupci u predmetnim apelacijama iz odluke iz 2017. trajali između dvije godine i deset mjeseci i osam godina i devet mjeseci.

Izveštaji Evropske komisije o dužini trajanja sudskih postupaka

Mišljenje Evropske komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji - Evropska komisija je u Izveštaju o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji

³ Analiza „Ustavni sud BiH i obustava odluka o povredi prava na suđenje u razumnom roku“, autorice Nikoline Bajić, Fondacija Centar za javno pravo. Izvor: internetska stranica CJP http://www.fcjp.ba/analize/Nikolina_Bajic_Ustavni_sud_BiH_i_obustava_odluka_o_povredi_prava_na_sudjenje_u_razumnom_roku.pdf (datum pristupa 02.6.2021.)

⁴ Novinarski članak „Skoro 400 presuda protiv BiH zbog kršenja ljudskih prava“, 10. decembar 2020. godine. Izvor: internetska stranica Radija „Slobodna Evropa“ <https://www.slobodnaevropa.org/a/skoro-400-presuda-protiv-bih-zbog-kr%C5%A1enja-ljudskih-prava/30993991.html> (datum pristupa 02.6.2021.)

⁵ Odluka o meritumu, AP-1062/15 od 17.05.2017. godine, Službeni glasnik BiH, br. 40/17, od 02.06.2017. Izvor: internetska stranica Službenog lista Bosne i Hercegovine <http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/r6jsqLb5hg> (datum pristupa 03.6.2021.)

iz 2019. godine⁶ navela podatke da ukupan broj neriješenih predmeta na sudovima u našoj zemlji iznosi 2,2 miliona. Od tog broja 1,9 miliona predmeta čine neplaćeni računi za komunalne usluge, što ozbiljno ugrožava efikasnost pravosuđa.

„Prosječno trajanje sudskih postupaka u 2018. godini iznosilo je 444 dana, a stopa rješavanja predmeta je bila 105%. Prosječna dužina trajanja neriješenih parničnih predmeta pred prvostepenim sudovima (464 dana) je visoka, ali je smanjena u odnosu na 2017. (494 dana) i 2016. godinu (502 dana). Izmjene instrumenata za mjerenje učinka sudija i tužilaca, kao što su godišnje norme i planovi za smanjenje broja neriješenih predmeta, a koje bi dovele do dužeg trajanja postupka, ugrozile bi efikasnost. Zaostaci su najčešće koncentrirani u sudovima u većim gradovima. Potrebno je preduzeti mjere kako bi se privremeno povećao broj zaposlenih u takvim sudovima u cilju bržeg smanjenja broja neriješenih predmeta. Alternativne metode rješavanja sporova, posebno sudsku nagodbu i medijaciju, treba unaprijediti, promovirati i šire koristiti.“⁷

Izvještaj Evropske komisije o Bosni i Hercegovini za 2020. – Prema ovom izvještaju, dužina trajanja sudskih postupaka je i dalje „veoma visoka“ i u 2019. godini je iznosila 418 dana, dok je stopa rješavanja predmeta bila 103%. „Slabo upravljanje sudskim postupkom i popustljivost u procesnoj disciplini od strane sudija produžavaju trajanje postupka. Potrebno je ojačati rukovodeći nadzor od strane predsjednika sudova i glavnih tužilaca. Hitno je potrebno usvojiti zakonodavstvo i provedbene mjere kako bi se riješio problem predugog trajanja postupaka.“⁸

Komisija tvrdi da neriješeni predmeti po osnovu tužbi za neplaćene komunalne usluge i malih finansijskih potraživanja treba značajno smanjiti hitnim izmjenama zakona o izvršnom postupku u entitetima i Brčko distriktu kako bi naplata duga bila efikasnija. Nadalje, sudsku nagodbu i alternativne metode rješavanja sporova, posebno mirenje i medijaciju, treba promovirati i primjenjivati u skladu s evropskim standardima i najboljim praksama.

U dijelu Izvještaja koji se odnosi na procesuiranje ratnih zločina pred bosanskohercegovačkim pravosuđem nalaze se sljedeći podaci: „Od 214 neriješenih predmeta, 89 postupaka za ratne zločine pred sudovima u Bosni i Hercegovini i dalje je na čekanju zbog nedostupnosti optuženih lica. Budući da posjeduju više državljanstava, ova lica prema navodima borave u susjednim zemljama. To im omogućava da izbjegavaju krivično gonjenje koristeći zabranu izručenja vlastitih državljana za krivična djela genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina koja postoji u zemljama regiona. Oni izvlače korist i iz nedostatka napretka drugih pravosudnih sistema u rješavanju ovih zločina. (...) Broj *predmeta ratnih zločina* postepeno se smanjuje, međutim procesuiranje ovih predmeta, posebno onih najsloženijih, i dalje je u ozbiljnom zaostatku. Revidirana Državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina, čije usvajanje je na čekanju, treba da postavi nove rokove za okončanje svih predmeta ratnih zločina do 2023. godine.“⁹

⁶ Analički izvještaj, Mišljenje Evropske komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji, 29. maj 2019. godine. Izvor: internetska stranica Evropske unije <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-bosnia-and-herzegovina-analytical-report.pdf> (datum pristupa 01.6.2021.)

⁷ Analički izvještaj, Mišljenje Evropske komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji, str. 36

⁸ Izvještaj Evropske komisije o Bosni i Hercegovini za 2020., str. 21 https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/bosnia_and_herzegovina_report_2020.pdf (datum pristupa 01.6.2021.)

⁹ Izvještaj Evropske komisije o Bosni i Hercegovini za 2020., str. 22

Od 1.210 predmeta iz jula 2013. godine, ukupan broj neriješenih predmeta ratnih zločina do 31. decembra 2019. smanjen je na 621 odnosno 48,7%. Od toga oko 253 predmeta predstavlja složene predmete.

Izveštaj stručnjaka o pitanjima vladavine prava u Bosni i Hercegovini - Stručnjaci koje je Evropska komisija angažirala da izrade izvještaj o pitanjima vladavine prava u Bosni i Hercegovini¹⁰ ustvrdili su da su parnični postupci u našoj državi „mukotrpní, složeni i formalistički, te predugo traju“¹¹. Prema tom izvještaju, poznatom kao *Priebeov izvještaj*, to značajno ograničava pravo građana na efikasnu sudsku zaštitu u građanskim stvarima i povećava pravnu nesigurnost. „Još jedan veliki izvor nezadovoljstva građana, kada je riječ o građanskoj oblasti pravosuđa je predugo trajanje sudskih postupaka. Ustavni sud BiH je u stotinama predmeta utvrdio kršenje prava na suđenje u razumnom roku kojeg garantuju i Ustav BiH i Evropska konvencija.“¹²

Izveštaj OSCE-a o odgovoru pravosuđa na korupciju – Prema izvještaju OSCE-a iz 2020. godine¹³, dužina trajanja postupaka u predmetima visoke korupcije koji su okončani pravosnažnom presudom u stalnom je porastu od 2017. godine u Bosni i Hercegovini. U 2019. je dostigla 1351 dan, što je 4,5 puta duže od optimalnog roka od 298 dana koji je odredilo Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine za završetak prvostepenog i žalbenog postupka.

„Prosječna dužina trajanja postupka za predmete korupcije srednjeg nivoa od optužnice do konačne pravosnažne presude je 939 dana, što je takođe duže nego u prethodne dvije godine. Ovo, kao i povezani problemi u upravljanju sudskim postupcima, ozbiljno ugrožavaju efikasno i učinkovito procesuiranje predmeta korupcije u BiH, s tim da pojedina suđenja u predmetima visoke korupcije traju godinama i da im se ne nazire kraj.“¹⁴

Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine - U Godišnjem izvještaju o rezultatima aktivnosti za 2020. godinu, Institucija ombudsmena je, pored ostalog, posebnu pažnju posvetila dužini trajanja sudskih postupaka. „Najveći broj žalbi je zbog nerazumne dužine trajanja sudskih postupaka. To su predmeti gdje se postupci pred pojedinim sudovima, zbog preopterećenosti brojem predmeta, u prvom i drugom stepenu vode niz godina. (...) Preopterećenost pojedinih sudova ne može biti opravdanje za prekomjernu dužinu postupka. (...) Problem ažurnog rješavanja, odnosno nerješavanja predmeta je prisutan i u drugim zemljama. Međutim, u Bosni i Hercegovini je to godinama najčešći razlog kršenja prava građana što pokazuju predmeti ne samo u Instituciji već i odluke Ustavnog suda BiH i Evropskog suda za ljudska prava.“¹⁵

Godišnji izvještaj VSTV-a BiH za 2020. - Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je u Godišnjem izvještaju za 2020. ustvrdilo da se pandemija negativno odrazila na broj riješenih predmeta i na dužinu trajanja postupaka pred sudovima u Bosni i Hercegovini.

¹⁰ „Priebeov izvještaj“ je Izvještaj o pitanjima vladavine prava u Bosni i Hercegovini, koji je grupa nezavisnih stručnjaka na zahtjev Evropske unije objavila krajem 2019. godine. Brisel, 05.12.2019. godine

¹¹ „Priebeov izvještaj“, tačka 32.

¹² „Priebeov izvještaj“, tačka 34

¹³ „Treći godišnji izvještaj o odgovoru pravosuđa na korupciju: Sindrom nekažnjivosti“, novembar 2020.

Izvještaj je pripremljen u sklopu projekta Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini pod nazivom „Procjena potreba pravosuđa u procesuiranju korupcije kroz praćenje rada na krivičnim predmetima“. Izvor: internetska stranica OSCE-a <https://www.osce.org/bs/mission-to-bosnia-and-herzegovina/471006> (datum prisupa 02.6.2021.)

¹⁴ Isto, str. 6

¹⁵ Godišnji izvještaj o aktivnostima Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020.

godinu, str. 45. Izvor: internetska stranica Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH

<https://www.ombudsmen.gov.ba/Dokumenti.aspx?id=27&tip=1&lang=BS> (datum prisupa 03.6.2021.)

„Ukupan broj neriješenih predmeta u 2020. godini povećan je za 5,2% u odnosu na raniji period, dok je priliv predmeta smanjen, i to za 8,8%. Broj riješenih predmeta je za 15,3% manji u odnosu na prethodnu godinu. (...) Bitno je napomenuti da je 2020. godina predstavljala poseban izazov u pogledu očuvanja efikasnosti rada sudova, imajući u vidu proglašenje vanrednog stanja/stanja nesreće usljed pojave pandemije uzrokovane virusom COVID-19. Pojava pandemije globalnih razmjera je negativno uticala i na rad sudova, što se posljedično odrazilo i na njihovu efikasnost. Usljed toga, u skladu s odlukama nadležnih kriznih štabova rad sudova je bio u značajnoj mjeri ograničen na taj način da su se u početnom periodu pojave pandemije rješavali samo predmeti hitne prirode, a u kasnijoj fazi suđenja i ročišta su održavana u predmetima za koje se moglo obezbijediti poštovanje epidemioloških mjera uzimajući u obzir prostorne kapacitete svakog pojedinačnog suda. Izmijenjeni režim rada sudova se negativno odrazio kako na trajanje, tako i na manji broj riješenih predmeta u sudovima, što je vidljivo i iz statističkih pokazatelja.“¹⁶

VSTV BiH je na sjednici održanoj 23. oktobra 2020. godine usvojio devet indikatora efikasnosti pravosuđa, a trajanje neriješenih i riješenih predmeta je jedan od njih.

Prema istom Izvještaju VSTV-a, u dijelu koji se odnosi na pritužbe na povredu dužnosti nosilaca pravosudnih funkcija, navedeno je da je Kancelarija disciplinskog tužioca tokom 2020. godine registrirala ukupno 722 pritužbe. „Najčešći razlozi za podnošenje pritužbi su nezadovoljstvo dužinom trajanja sudskih i tužilačkih postupaka, odnosno donesenim sudskim i tužilačkim odlukama. Najveći udio pritužbi odnosi se na dužinu trajanja postupka: 32% pritužbi se odnosi na dužinu trajanja postupka pred sudom, a 9% pritužbi se odnosi na dužinu trajanja postupka pred tužilaštvom.“¹⁷

Hrvatska

U analizi Grupacije Svjetske banke iz jula 2019. godine, pripremljenoj u okviru podrške izradi nacionalne razvojne strategije Hrvatske, navodi se da: “Skraćivanje trajanja postupaka i njihovo rješavanje na prvostupanjskim sudovima i dalje je prioritetan cilj za Hrvatsku, a isto naglašava EU i očekuju hrvatski građani. Iako se prosječno vrijeme potrebno za rješavanje (DT) spornih predmeta na općinskim i trgovačkim sudovima skraćuje, ono je i dalje znatno iznad prosjeka članica EU-a. Ono je dulje samo u Slovačkoj (osim u 2010. i 2016. godini), Malti, Cipru (podaci dostupni samo za 2010.), Italiji i Grčkoj (samo u 2016.). Međutim, kad je riječ o metodologiji mjerenja prosječnog vremena potrebnog za rješavanje predmeta (DT), potrebno je naglasiti jednu važnu okolnost. Naime, pokazatelj DT-a razvijen je kao čisto matematička, teoretska procjena koja se izračunava primjenom formule: $DT = 365 / (\text{riješeni predmeti} / \text{neriješeni predmeti na kraju razdoblja})$, što u biti predstavlja mjeru protoka predmeta (ili zagušenja suda). Kao što je već spomenuto, stvarno vrijeme rješavanja pojedinog predmeta u pravilu se bitno razlikuje od tako izračunane vrijednosti (tj. može biti i dulje). Na primjer, prema stvarnim podacima dobivenim iz ICSM sustava, stvarno prosječno vrijeme potrebno za rješavanje spornih predmeta na općinskim sudovima u Hrvatskoj 2018. godine iznosilo je **854 dana**, a na trgovačkim sudovima **669 dana**.”¹⁸

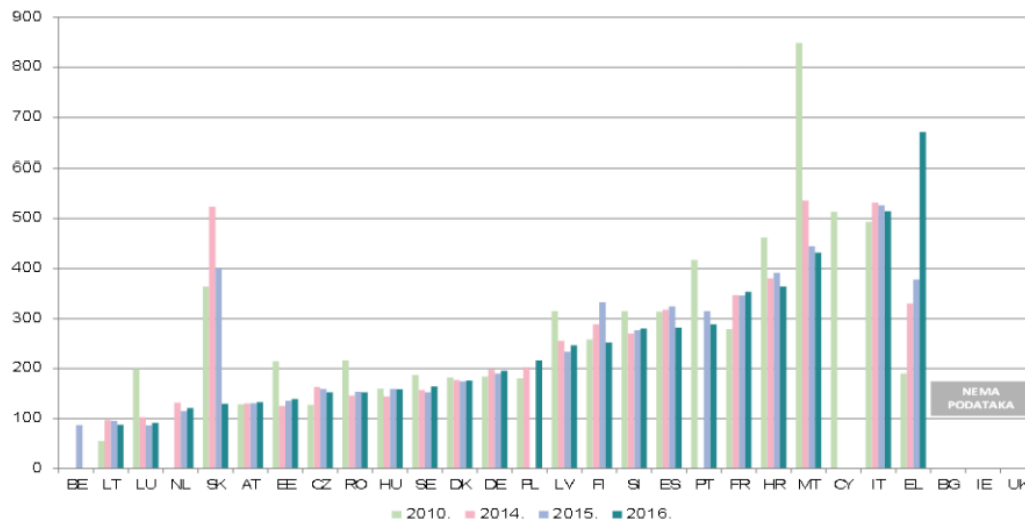
¹⁶ Godišnji izvještaj o aktivnostima Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, str. 41

¹⁷ Isto, str. 100

¹⁸ Svjetska banka. 2019. *Analitička podloga za nacionalnu razvojnu strategiju Republike Hrvatske do 2030.: Pravosudni sektor, juli 2019.*, str. 19 <https://pubdocs.worldbank.org/en/765471604614100491/8-Pravosudni-sektor.pdf> (datum pristupa 03.6.2021.)

U istoj analizi prethodno navedeni podaci ilustrirani su sljedećom slikom prosječnog broja dana potrebnih za rješavanje predmeta na općinskim i trgovačkim sudovima u državama članicama EU u periodu 2010. – 2016.:¹⁹

Slika 2: Vrijeme potrebno za rješavanje spornih predmeta na općinskim i trgovačkim sudovima (DT, u danima)



(*)Na temelju metodologije CEPEJ-a građanski/trgovački parnični predmeti odnose se na sporove između stranaka, npr. sporove u vezi s ugovorima. Izvanparnični građanski/trgovački predmeti odnose se na neosporavane postupke, npr. neosporavane platne naloge. Metodologija je izmijenjena u EL i SK. Predmeti u postupku uključuju sudove svih stupnjeva u CZ, a do 2016. i u SK. Podaci za NL uključuju izvanparnične predmete.

Izvor: 2018 EU Justice Scoreboard, na temelju podataka CEPEJ-a za 2016.

Crna Gora

U analizi Grupacije Svjetske banke pod nazivom “Analiza dostupnosti pravde u Crnoj Gori orijentisana na rezultate”²⁰, iz 2019. godine, pripremljenoj u svrhu podrške Crnoj Gori u izradi strategije reforme pravosuđa 2019 – 2023, naveden je broj dana potrebnih za rješavanje predmeta u prvostepenom postupku, s pratećim grafikonima:

“3.1.3.4. Vrijeme potrebno za rješavanje predmeta

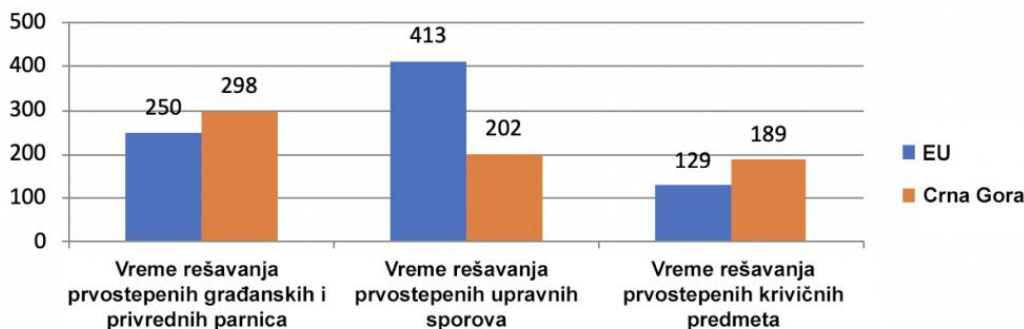
210. Pošto sudska statistika Crne Gore nije pružila podatke o vremenu potrebnom za rješavanje predmeta, CEPEJ je razvio pokazatelj koji je korišćen za procjenu prosječnog vremena potrebnog za rješavanje predmeta, poređenjem riješenih predmeta i prenijetih predmeta u toku jedne godine. Formula je (neriješeni predmeti/riješeni predmeti) X 365. Iako počiva na nekoliko eventualno upitnih pretpostavki (npr. da sudije ne biraju predmete na kojima će raditi i da neće biti naglih promjena u prilivu ili broju neriješenih predmeta zbog uspješne primjene programa rješavanja starih predmeta), ova formula se često koristi kada, kao u slučaju Crne Gore, nema drugih opcija.

¹⁹ Svjetska banka. 2019. *Analitička podloga za nacionalnu razvojnu strategiju Republike Hrvatske do 2030.: Pravosudni sektor, juli 2019.*, str. 20

²⁰ Svjetska banka. 2019. *Analiza dostupnosti pravde u Crnoj Gori orijentisana na rezultate*, str. 92-94 <https://documents1.worldbank.org/curated/rw/634341583341207583/pdf/Result-Oriented-Review-of-Delivery-of-Justice-in-Montenegro.pdf> (datum pristupa 03.6.2021.)

211. Koristeći formulu CEPEJ-a, vrijeme potrebno za rješavanje predmeta u Crnoj Gori u prvostepenim građanskim i privrednim parnicama u 2014. godini je iznosilo 48 dana više od prosjeka EU. Sa 298 dana, Crna Gora je imala bolje vrijeme rješavanja predmeta od prosjeka zemalja Zapadnog Balkana koji iznosi 313 dana. Štaviše, Crna Gora je bolje rangirana od prosjeka EU u upravnim predmetima, a 60 dana lošija u prvostepenim krivičnim predmetima.

Grafikon 64 – Vrijeme potrebno za rješavanje predmeta u prvostepenim predmetima prema izvještaju CEPEJ-a iz 2016. godine



Izvor: Izvještaj CEPEJ-a iz 2016. godine

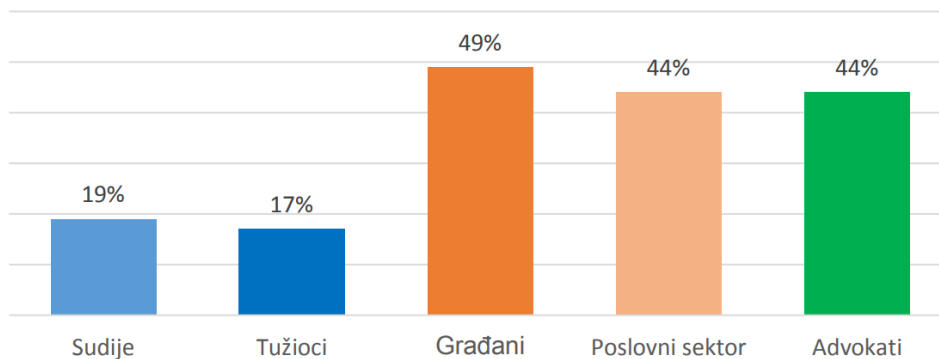
212. Vrijeme potrebno za rješavanje predmeta u Crnoj Gori, koje je izračunao CEPEJ, smanjeno je sa 132 dana u 2014. godini na 120 dana u 2016. godini, ali je zatim ponovo povećano na 160 dana u 2017. godini. Prosječno vrijeme rješavanja predmeta u svim sudovima 2017. godine je iznosilo 156 dana ako su uključeni prekršajni sudovi. Najduže vrijeme za rješavanje predmeta je zabilježeno u Upravnom sudu i iznosi 816 dana. Najkraće vrijeme za rješavanje predmeta je zabilježeno u Vrhovnom sudu (38 dana) i Privrednom sudu (73 dana). Među osnovnim sudovima, sud u Podgorici je naveo najduže vrijeme potrebno za rješavanje predmeta od 263 dana u 2017. godini, što je manje dana u poređenju sa prethodnom godinom.

213. Najduže vrijeme rješavanja predmeta u bilo kom sudu je u 2017. godini iznosilo 816 dana u Upravnom sudu. To je trostruko povećanje u odnosu na prethodnu godinu, iako su sudije riješile 16 procenata više predmeta nego ranije. Pitanje Upravnog suda je razmatrano u prethodnim odjeljcima. Duže vrijeme rješavanja predmeta od onih izračunatih prema vrsti sudova takođe je zabilježeno u parničnim predmetima osnovnih sudova, predmetima stečaja i likvidacije u Privrednom sudu i u parničnim i krivičnim prvostepenim predmetima u višim sudovima. To može biti objašnjeno veoma složenim krivičnim predmetima u kojima ovi sudovi postupaju.

3.1.3.5. Pravovremenost prema riječima korisnika suda i praktičara

214. U Anketi o percepciji crnogorskih korisnika sudova o pravosuđu sprovedenoj 2016. godine, i građani koji su bili stranke i njihovi advokati naveli su trajanje postupka kao nepotrebno dugo. Kao što se očekivalo, mišljenja obje grupe su bila negativnija od mišljenja sudija i tužilaca. Skoro polovina korisnika sudova i advokata smatraju da njihovi predmeti traju duže nego što je potrebno, dok sudije i tužiocu smatraju da je samo jedna petina predmeta trajala duže nego što je bilo neophodno. Ne iznenađuje da je mišljenje advokata odgovaralo mišljenju korisnika suda. Vidi Grafikon 65.”

Grafikon 65 – Prosječan procenat predmeta za koje praktičari i korisnici suda procjenjuju da su trajali duže nego što je bilo potrebno¹⁶³



Izvor: Anketa Svjetske banke o percepciji pravosuđa u Crnoj Gori iz 2016. godine

Srbija

Prema Izvještaju Evropske komisije od 06.10.2020. godine,²¹ u Srbiji je u 2019. godini riješeno 214.234 starih predmeta (od toga su 112.473 bili izvršni predmeti), što je manje nego u 2018. godini, kad je riješeno 311.018 starih predmeta, od čega su 140.452 izvršni predmeti. Postoje i predmeti, uglavnom građanskopravni, stariji od 10 godina: 1184 u drugostepenim sudovima i 252.210 u osnovnim sudovima. Broj predmeta u kojima se navodi kršenje prava na suđenje u razumnom roku bio je veći u 2019. (100.600) nego u 2018. godini (68.720).

Evropska komisija također navodi da ukupan veliki broj zastarjelih predmeta koji su u radu nastavlja da zabrinjava (685.456 predmeta starih više od dvije godine na kraju 2019. godine, u poređenju sa 781.137 na kraju 2018. godine). Najviše neriješenih zastarjelih predmeta je u osnovnim sudovima (86,6% od ukupnog broja). Ukupan indeks učinka smanjen je sa 139,87% na 106,04% između 2016. i 2017. godine, ponovo se povećao u 2018. godini na 110,3%, a ponovo se smanjio u 2019. godini na 102,01%. Prosječno trajanje rješavanja predmeta u 2019. godini bilo je 267 dana, u poređenju s 270 dana u 2018. godini, te je, četvrtu godinu zaredom, pravosudni system mogao da obradi više predmeta nego što primi.

²¹ str. 23 – 24 https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/serbia_report_2020.pdf (datum pristupa 05.6.2021.)